

Biedt het pensioenakkoord ook een koopkrachtig pensioen voor gepensioneerden?

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	3
3	Het pensioenakkoord	4
4	Het Financieel toetsingskader	5
5	Uitkomsten	6
5.1	Pensioenakkoord 2020 versus het huidige contract	6
5.2	Pensioenakkoord 2020 versus alternatieven	6
6	Conclusies en aanbevelingen	7
	Bijlage 1 Uitgangspunten pensioenakkoord	8
	Bijlage 2 Gebruikte modellen en uitgangspunten	9
	Bijlage 3 Vergelijking FTK met Pensioenakkoord 2020	10
	Bijlage 4 Vergelijking FTK met Pensioenakkoord 2019	11
	Bijlage 5. Vergelijking gedempte vs zuivere kostendeekkende premie	14

1 Samenvatting

Op verzoek van de Stichting Pensioenbehoud hebben wij een onderzoek gedaan naar de gevolgen van het pensioenakkoord voor gepensioneerden. Dit hebben we gedaan aan de hand van twee pensioenfondsen.

Uit het onderzoek blijkt dat het pensioen wel stabiel wordt, maar dat koopkrachtbehoud nauwelijks waar gemaakt wordt. Het koopkrachtbehoud is aanmerkelijk minder dan met het contract met open spreiding uit het pensioenakkoord van 2019 gerealiseerd zou worden.

Ook juridisch zijn er nog enkele vragen niet opgelost.

2 Inleiding

Vrijdag 12 juni 2020 is bekend gemaakt dat er een nieuw pensioenakkoord is. De details en de uitkomsten van de berekeningen zijn nog niet bekend gemaakt, terwijl de verschillende partijen wel verzocht is om binnenkort met het pensioenakkoord in te stemmen.

De Stichting Pensioenbehoud heeft gevraagd om voor de 19 juni de gevolgen van het pensioenakkoord voor gepensioneerden te laten zien.

Dit inzicht kunnen wij bieden door de ontwikkeling van de pensioenuitkering als gevolg van indexaties en kortingen te laten zien voor zowel het pensioenakkoord alsook voor het huidige contract. Hierdoor kan dus enerzijds beoordeeld worden of het nieuwe contract beter is dan het huidige en anderzijds of de doelstelling van een koopkrachtig pensioen gehaald wordt.

Om concreet invulling aan de vraag te geven, hebben we deze berekening gemaakt voor twee pensioenfondsen, die qua financiële positie, indexatiebeleid, beleggingsbeleid en bestandssamenstelling sterke gelijkenissen vertonen met het ABP en PMT.

Daarnaast is het interessant om te weten of het pensioenakkoord van 2020 een verbetering is ten opzicht van het pensioenakkoord van 2019 en of er eenvoudigere andere alternatieven zijn.

De vergelijking maken we zowel voor het nominale pensioen, alsook voor het reële pensioen. De ontwikkeling van het nominale pensioen maakt vooral kortingen zichtbaar, terwijl de ontwikkeling van het reële pensioen duidelijk maakt of dan wel wanneer de indexatiedoelstelling wordt gehaald. Gegeven de doelstelling van het pensioenakkoord is de ontwikkeling van het reële pensioen de meest voor de hand liggende maatstaf.

De belangrijkste beperking bij deze berekeningen is dat veel details van het pensioenakkoord nog niet bekend zijn. De Telegraaf kopte de dag na het pensioenakkoord al: “Pensioendeal zonder details”. Waar nodig hebben we op sommige punten informatie gebruikt uit rapporten van het CPB of de DNB die voor het besluitvormingsproces gemaakt zijn, dan wel informatie die onderhandelingspartners bekend hebben gemaakt.

3 Het pensioenakkoord

Het nieuwe pensioencontract van het pensioenakkoord is beschreven in 5 A4'tjes. Van deze 5 A4'tjes gaan er 3 over het nieuwe pensioencontract inclusief het invaren. De overige twee gaan over de AOW-leeftijd, duurzame inzetbaarheid, ZZP'ers, het nabestaandenpensioen en meer keuzemogelijkheden. Er is aanzienlijk meer informatie maar die wordt niet bekend gemaakt voordat verschillende partijen moeten instemmen met het pensioenakkoord.

In het pensioenakkoord van 12 juni 2020 staan twee doelen genoemd, die voor de gepensioneerden van belang zijn. Het eerste is dat het nieuwe pensioencontract eerder perspectief op een koopkrachtig pensioen moet bieden, wat ook betekent dat pensioen directer meebeweegt met de economie. Het tweede is dat het pensioen transparanter moet zijn. Bij de beoordeling van de uitkomsten zullen deze twee doelen meegenomen worden.

Bij het nieuwe pensioencontract wordt de doorsneesystematiek losgelaten. Dit betekent dat medewerkers van 35 jaar en ouder gecompenseerd moeten worden. Deze kosten van deze compensatie zijn eerder geschat op 100 miljard en later op 60 miljard euro, toen zo'n 4% van het pensioenvermogen. In het pensioenakkoord is afgesproken dat deze medewerkers kosten neutraal gecompenseerd gaan worden. Kosten neutraal wil zeggen dat deze compensatie niet uit de premie, maar uit het pensioenvermogen betaald wordt. De kosten worden dus gedragen door de gepensioneerden en de (gewezen) deelnemers inclusief de te compenseren werknemers zelf.

In het huidige systeem zou dit waarschijnlijk een niet toegestane vorm van premiekorting zijn.

Om de beloofde compensatie te kunnen bieden is het nodig dat iedereen overgaat naar het nieuwe systeem, het zogenaamde invaren. Bij de overgang wordt afgeweken van de normale regels die gelden bij individuele waardeoverdrachten. Het is de vraag of het invaren op deze wijze voor iedereen verplicht kan worden doorgevoerd.

In elk geval is duidelijk dat door de compensatie pensioengeld gebruikt wordt als premie en dat invaren minder oplevert dan de waarde volgens een waardeoverdracht.

Hiermee is het onwaarschijnlijk dat iedereen erop vooruitgaat en of het pensioenakkoord genoeg voordelen biedt om deze nadelen te compenseren.

4 Het Financieel toetsingskader

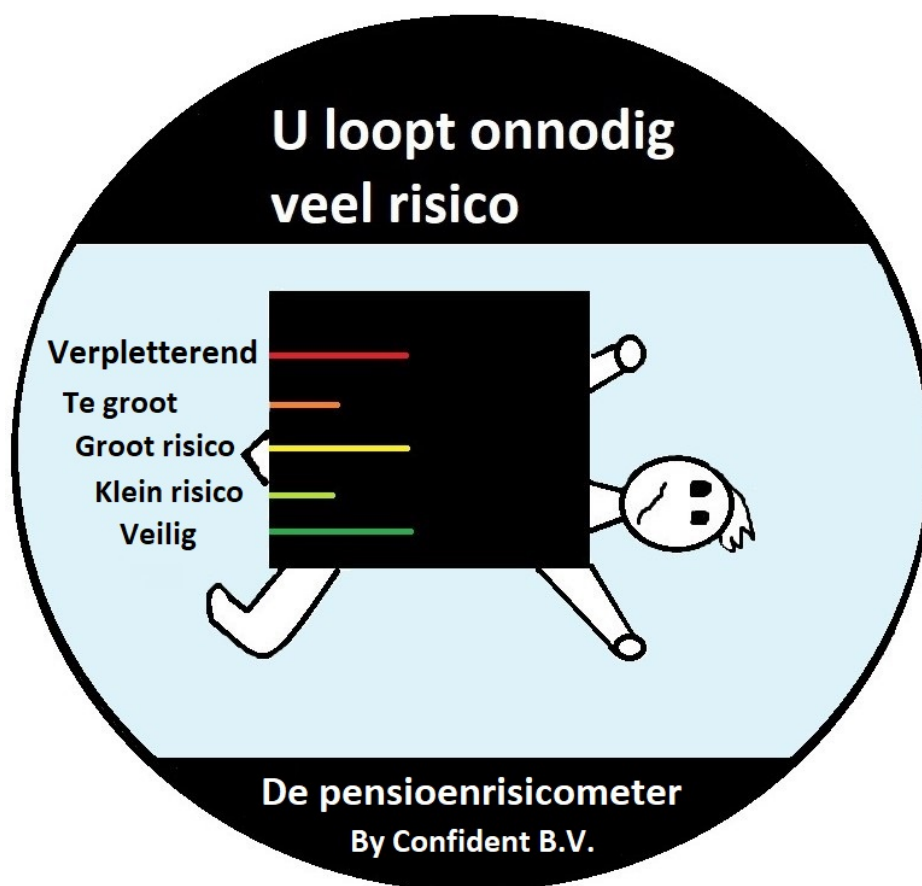
Op het huidige pensioencontract is het FTK van toepassing. FTK staat voor “Financieel Toetsingskader”. Alhoewel “flexibel toetsingskader” een betere naam zou zijn geweest, omdat elke keer als er op grond van het FTK grootschalige kortingen of premieverhogingen dreigden, het FTK werd aangepast. Het FTK werd hiermee een inconsistent toetsingskader dat niemand wilde handhaven en dat daarmee zijn geloofwaardigheid kwijt raakte.

Daarnaast is het FTK een nominaal toetsingskader. Het ziet dus slechts toe op zo’n 60% van het beoogde pensioen, terwijl de indexatie van zo’n 40% van het beoogde pensioen niet of nauwelijks aandacht krijgt.

Of je nu vindt dat het huidige kader niet streng genoeg is of dat het huidige systeem juist verantwoorde indexatie in de weg staat, doormodderen op de huidige wijze is sowieso voor niemand een gewenst alternatief.

De flexibiliteit van het FTK betekent ook dat elke doorrekening van een toekomstig pensioen een beperkte waarde heeft, omdat bij scenario’s waarin pensioenen volgens de regels gekort moeten worden, deze kortingen in de praktijk zelden worden uitgevoerd.

De vraag is dan ook of dit in een nieuw systeem wel zal gebeuren. Zeker als in de eerste jaren het systeem nog het vertrouwen van de deelnemers moet winnen.

5 Uitkomsten

In dit hoofdstuk vergelijken we ontwikkeling van het pensioen van een gepensioneerde in het nieuwe pensioencontract met de ontwikkeling bij het huidige contract.

Het pensioenakkoord kent verschillende effecten.

De compensatie is een verslechtering voor de opbouwde pensioenen. Het invaren is vooral een eenmalige verschuiving tussen generaties in het voordeel van de gepensioneerden. Hiertegenover staat dat het afschaffen van de gedempte kostendeekkende premie voor alle pensioenrechten een verbetering is.

De buffers worden slechts gedeeltelijk losgelaten. Eerder indexeren is vooral een verschuiving in de tijd en dus gunstig voor gepensioneerden. Hiertegenover staat dat gepensioneerden minder gaan delen in toekomstige rendementen. Het resultaat van al deze effecten vindt u in de onderstaande hoofdstukken.

5.1 *Pensioenakkoord 2020 versus het huidige contract*

Uit de berekeningen blijkt dat het verwachte pensioenresultaat bij het ABP een ongeveer 5% hoger pensioen oplevert in de komende 20 jaar. Bij PMT wisselen de jaren met een beter en slechter resultaat elkaar af.

Bij beide pensioenfondsen wordt de indexatieambitie bij lange na niet gehaald. Een koopkrachtverlies van rond de 15% in de komende 20 jaar ligt meer voor de hand.

Een andere belangrijk verschil is dat het pensioen in het optimistische scenario tientallen procenten lager wordt, terwijl het pensioen in een pessimistisch scenario tientallen procenten hoger wordt. Oftewel: minder voordeel als het goed gaat en minder nadeel als het slecht gaat. De positieve en negatieve uitschieters komen dus aanzienlijk dicht bij elkaar te liggen. Het pensioenakkoord van 2020 leidt dus voor gepensioneerden tot een veel stabielere pensioen. Of het pensioen in het verwachte scenario ook beter wordt, hangt af van het pensioenfonds.

5.2 *Pensioenakkoord 2020 versus alternatieven*

Als we de uitkomsten van het pensioenakkoord vergelijken met twee alternatieven, te weten het pensioenakkoord van 2019 en het huidige contract zonder gedempte premie, dan ontstaat een ander beeld.

In beide varianten is het verwachte pensioenresultaat beduidend beter dan bij het pensioenakkoord van 2020. Over een termijn van 20 jaar scheelt dit ongeveer 15%. Alleen bij PMT komt het pensioenresultaat gedurende een aantal jaren tegen de indexatieambitie aan.

De pensioenresultaten in beide varianten liggen ook bij de optimistische en pessimistische varianten boven die van het huidige contract. Dit is logisch omdat beide contracten verbeteringen kennen in de premie, zonder dat de lasten van compensatie uit het pensioenvermogen worden gehaald.

De spreiding bij deze alternatieven is vergelijkbaar met die van het huidige contract.

6 Conclusies en aanbevelingen

De keuze om wel of niet in te stemmen met het pensioenakkoord hangt van meer af dan alleen het verwachte pensioenresultaat voor gepensioneerden. Zaken als de AOW-leeftijd, eerder uitreden bij zware beroepen, pensioenmogelijkheden voor ZZP'ers en niet of minder korten begin 2021 zijn ook van belang. Het feit dat deze echter als package deal worden aangeboden, zegt natuurlijk wel iets over de kansen van het nieuwe pensioencontract wanneer dat apart zou worden aangeboden.

Voor de gepensioneerden bieden deze andere zaken geen voordeel. Voor hun is het nieuwe pensioencontract als zelfstandig onderdeel van belang.

Beter zou het zijn als het nieuwe pensioencontract alleen in combinatie met het niet of minder korten begin 2021 zou worden aangeboden. Dan zouden de ruim 3 miljoen gepensioneerden die geen baat hebben bij de andere punten van het pensioenakkoord de stemming met meer vertrouwen tegemoet zien.

Twee doelstellingen van het pensioenakkoord zijn een pensioen dat eerder perspectief biedt op een koopkrachtig pensioen en daardoor volatieler is en een pensioen dat transparanter is. Als met de eerste doelstelling bedoeld wordt een pensioen dat meegroeit met de inflatie, dan wordt deze doelstelling met dit pensioenakkoord niet gehaald. Dat zal niet het geval zijn bij het verwachte scenario, maar in de komende 12 jaar ook niet in het optimistische scenario. Bij de eerste doelstelling hoort de beperking dat het pensioen volatieler wordt. Ook deze opmerking wordt niet waargemaakt. Al zullen weinig gepensioneerden dat een bezwaar vinden.

Daarnaast wordt ook de doelstelling van een transparanter pensioen niet waargemaakt. In het huidige systeem kan iemand op basis van dekkingsgraad, indexatieregels en verwachte rendementen misschien nog een inschatting maken van zijn komende indexatie. In het nieuwe systeem echter zijn daar meer gegevens voor nodig.

Uit de doorrekening van de alternatieven blijkt dat er alternatieven mogelijk zijn die een beter pensioenresultaat voor de gepensioneerden opleveren. Ook zonder dat dit ten koste hoeft te gaan van de (gewezen) deelnemers.

Als het goed is, is het pensioenakkoord ook juridisch goed uitgezocht. Hiervan ontbreken in ieder geval nog de stukken. Totdat dit duidelijk is blijven vragen rond premiekorting, onteigening als gevolg van invaren en de toetsing aan IORP 2 (waaronder overweging 17) overeind.

Bijlage 1 Uitgangspunten pensioenakkoord

Voor de berekening van het pensioenresultaat is uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- De premie heeft een opslag van 10% voor de solvabiliteitsreserve. De rest van de premie komt ten goede aan de deelnemer en is daarmee kostendekkend, dus zonder demping.
- 10% van het positieve rendement komt ten goeden aan de solvabiliteitsreserve.
- De solvabiliteitsreserve is maximaal 10% en kan niet negatief worden.
- In jaren met een negatief resultaat kan er geld uit de solvabiliteitsreserve opgenomen worden.
- De solvabiliteitsreserve wordt niet gebruikt om minder opbouw te compenseren.
- Bij invaren houdt iedereen dezelfde rechten. De rechten worden echter wel gewaardeerd op het projectierendement (of liever: de twee projectierendementen) en niet op de huidige rekenrente.
- Van de vrijval is 4% voor de compensatie voor het afstappen van de doorsneesystematiek en maximaal 10% komt in de solvabiliteitsreserve,
- Het te verdelen resultaat wordt uitgesmeerd over 10 jaar.
- Gepensioneerden krijgen een kleiner deel van het resultaat dan de (gewezen) deelnemers. Voor gepensioneerden is dit ongeveer 40%. Voor (gewezen) deelnemers is dit leeftijdsafhankelijk.
- ...

Bijlage 2 Gebruikte modellen en uitgangspunten

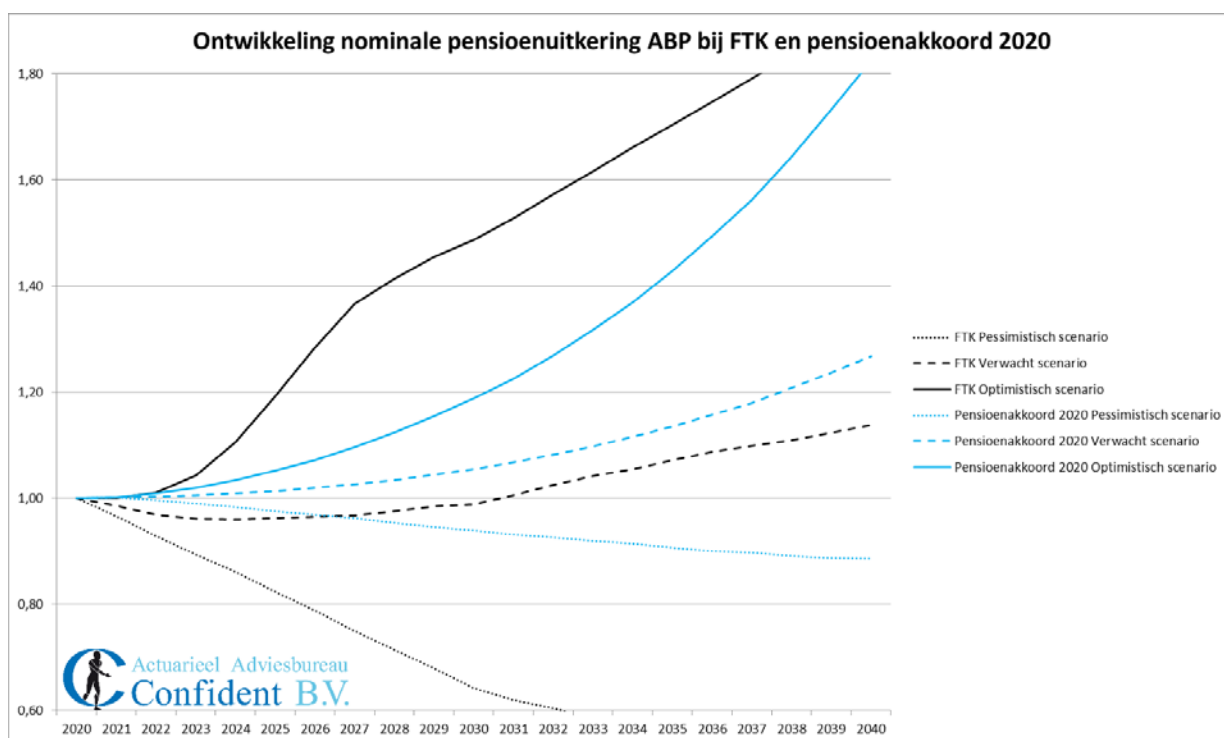
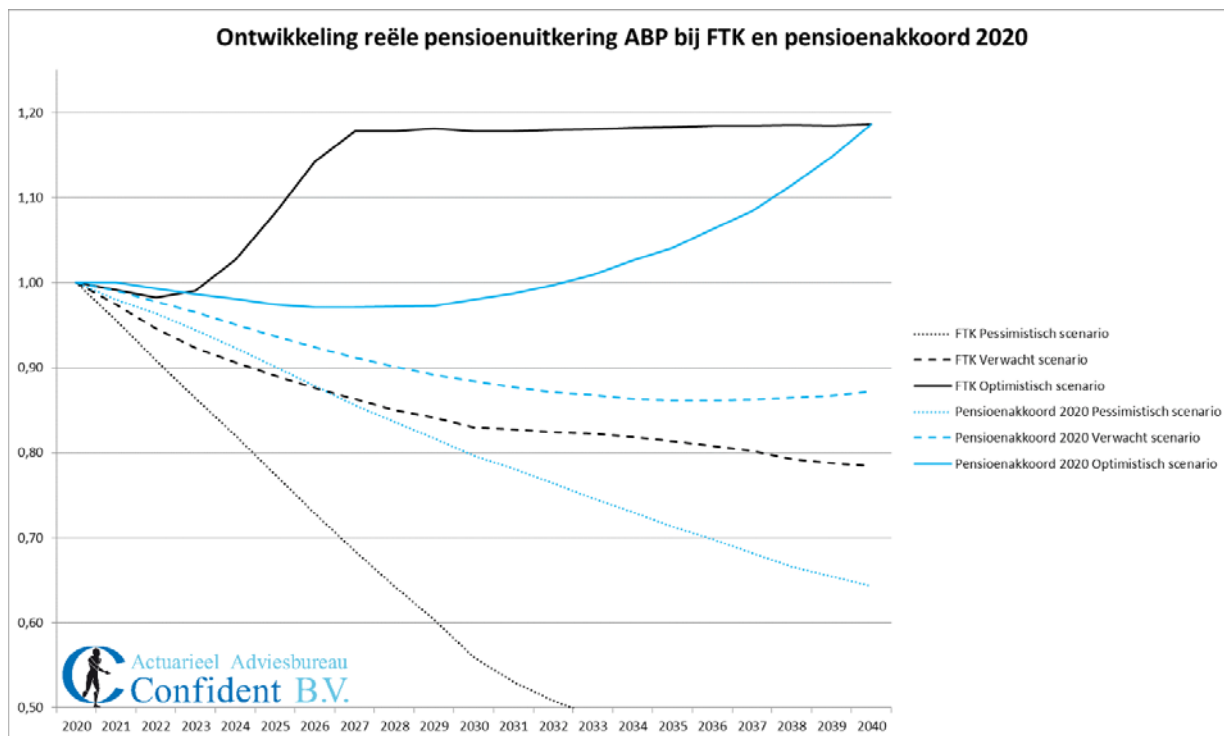
Voor de berekeningen hebben we gebruikgemaakt van dezelfde rekenmodellen die ook wettelijk voorgeschreven zijn voor de berekeningen van het pensioen in scenario's op mijnpensioenoverzicht.nl en voor de berekeningen van de haalbaarheidstoetsen van pensioenfondsen.

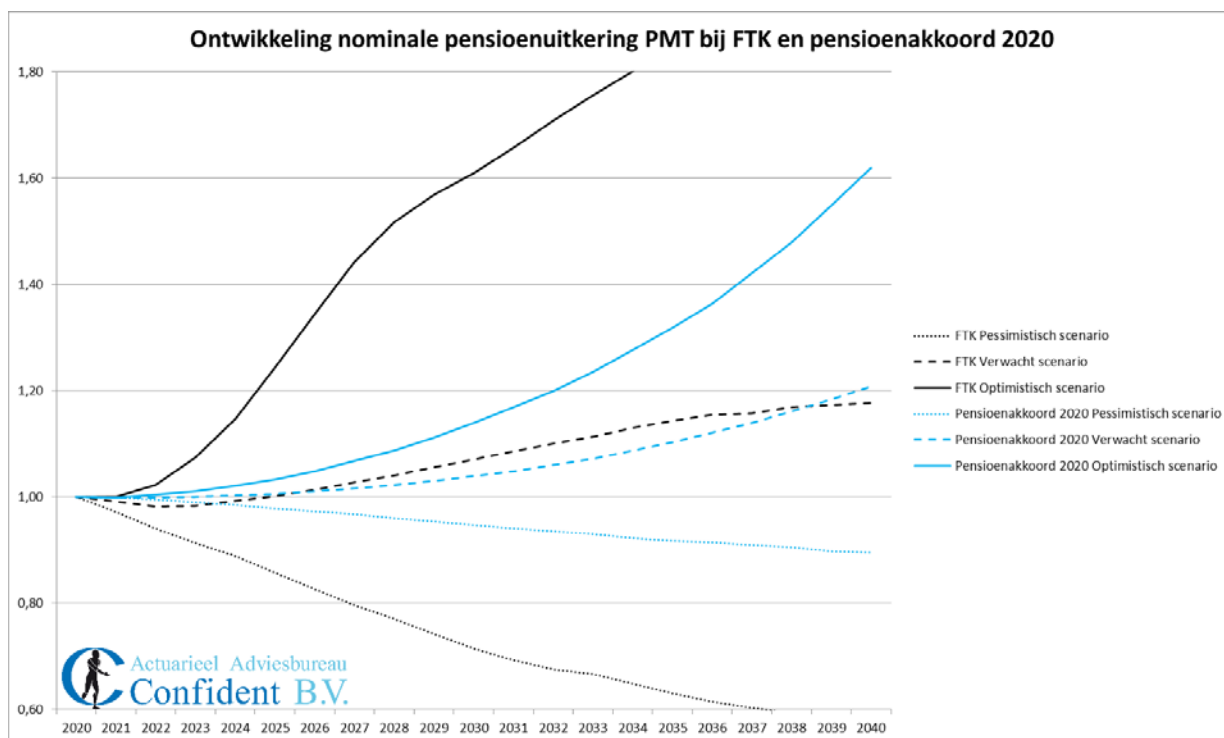
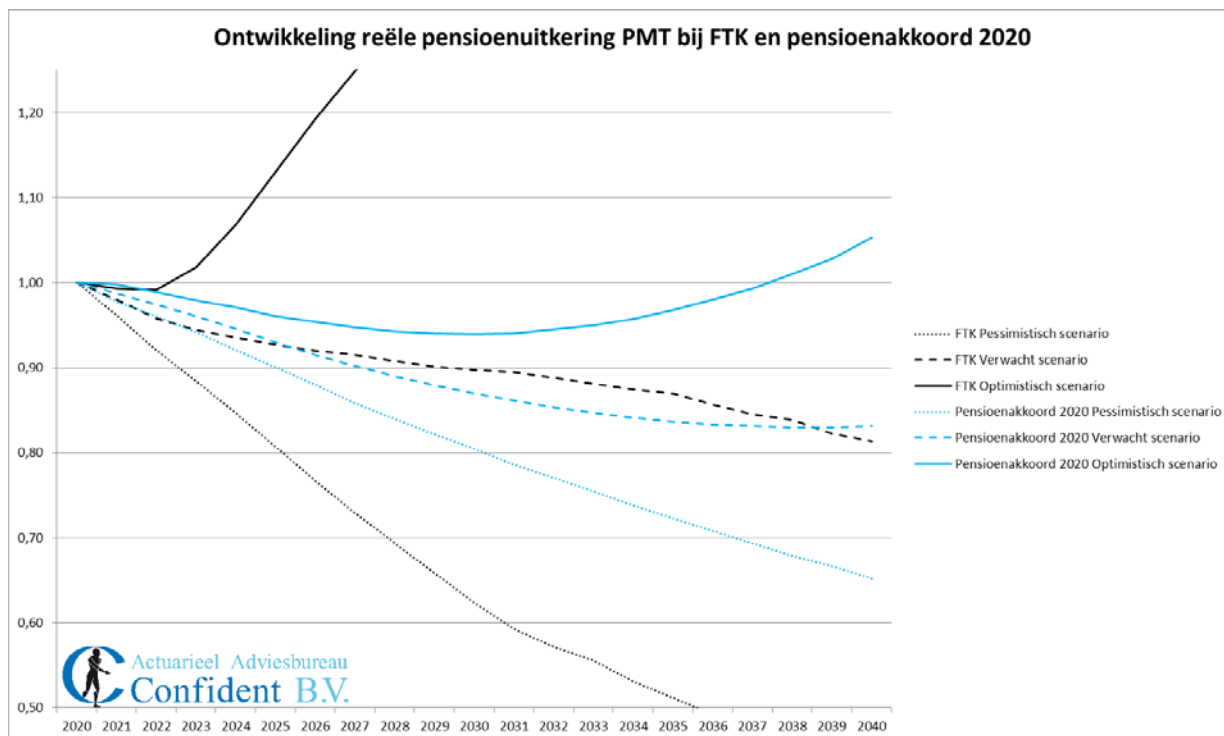
Voor de economische scenario's zijn we uitgegaan van de scenarioset van DNB van het tweede kwartaal, die bedoeld is voor de bovengenoemde berekeningen van het pensioen in scenario's en voor de haalbaarheidstoets.

Het belangrijkste nadeel van deze scenarioset is dat de veronderstelde rente na één jaar flink stijgt. Hierdoor wordt de berekende kans op korting na één jaar veel kleiner dan je op grond van de huidige dekkingsgraden zou verwachten. Aan de andere kant is dit wel consequent in alle berekeningen gebruikt en sluit het goed aan bij de gedachte dat de politieke partijen geen massale korting willen vlak voor de verkiezingen.

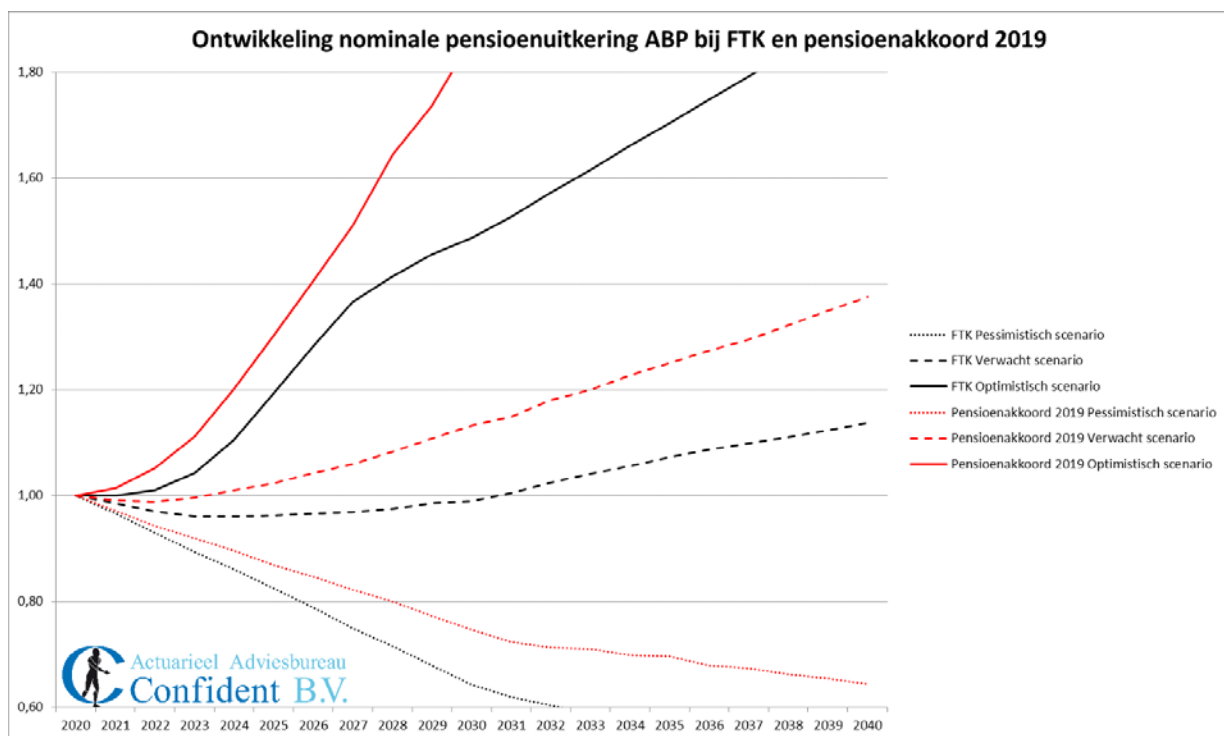
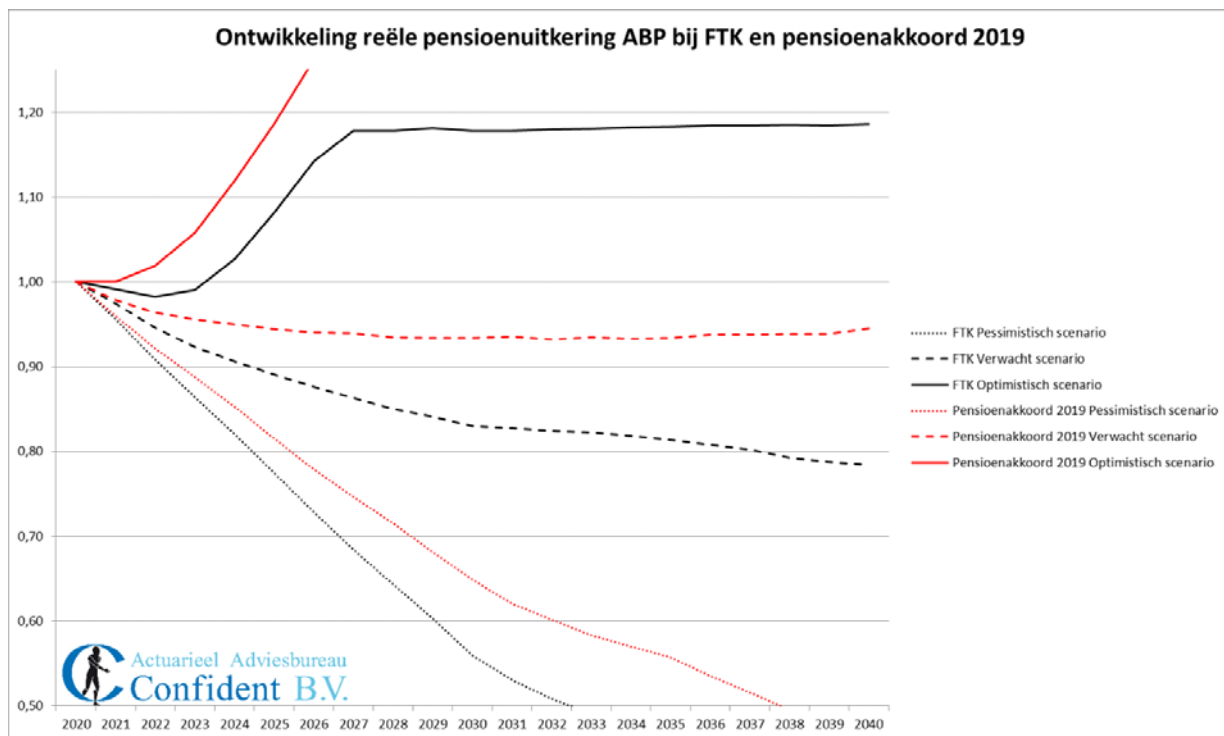
Voor de berekening van het pensioen bij het ABP en PMT zijn we uitgegaan van publieke informatie, zoals jaarverslagen, pensioenreglementen, het beleggings- indexatie- en premiebeleid zoals omschreven in de ABTN en informatie van de website van DNB. De uitkomsten zijn niet met deze fondsen afgestemd.

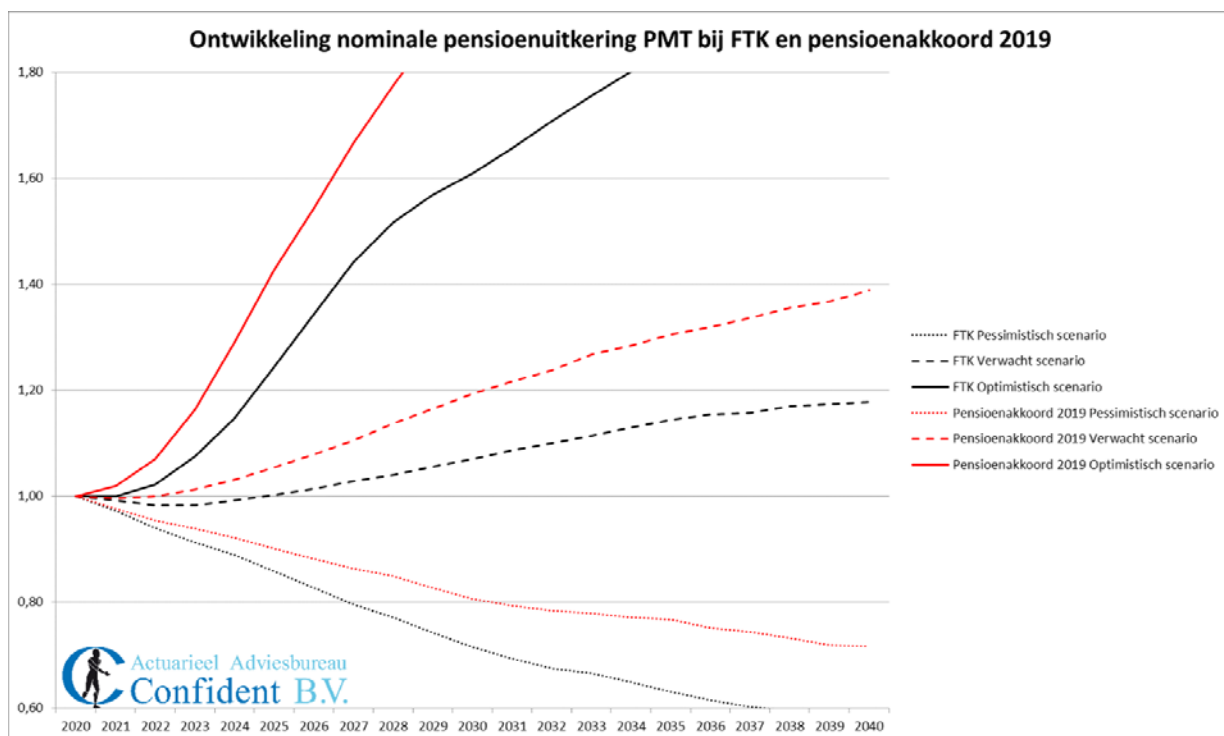
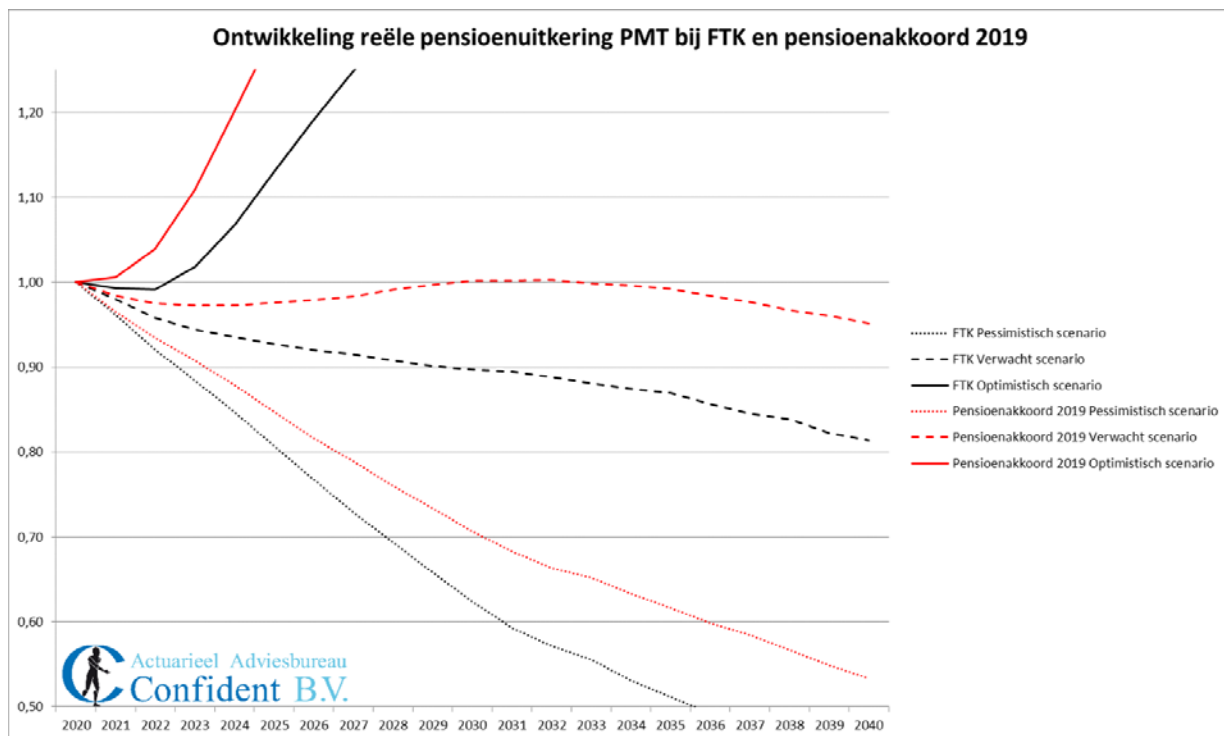
Bijlage 3 Vergelijking FTK met Pensioenakkoord 2020

Bijlage 4 Vergelijking FTK met Pensioenakkoord 2019

Bijlage 5. Vergelijking gedempte vs zuivere kostendekkende premie

